

* 18. 9. 1910 † 9. 5. 1964

Lauri Simonsuuri †

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkiston hoitaja, filosofian lisensiaatti Lauri Robert Simonsuuri (vuoteen 1945 Lauri Laiho) kuoli äkillisesti työpaikallaan 9. toukokuuta 1964 53 vuoden ikäisenä.

Viipurin klassillisen lyseon kasvatti löysi elämäntehtävänsä osallistuessaan Viipurilaisen Osakunnan kotiseuduntutkimusretkiin 1933 Kurkijoelle, 1934 Vuoksenrantaan ja 1935 Koivistolle. Omin neuvoin Lauri Laiho keräsi jo 1934 vanhoja runoja Kannaksen rajapitäjistä ja 1935 taikoja ja tarinoita Seiskarista ja Lavansaareltä. Kerääjänä hänestä kehittyi alansa mestari. Vuosikymmenen kuluessa, 1933—1942, Laiho merkitsi muistiin 1177 vanhojen runojen

toisintoa, 526 numeroa loitsuja, 681 riimillisten laulujen toisintoa, 69 itkuvirttä, 1786 tarinatoisintoa tai memoaraattia, 192 satua tai kaskua, 14 proosalegendaa, 1506 taika- ja uskomustietoa, 219 leikkien ja tapojen kuvausta, 103 sananpartta, 85 arvoitusta, 131 numeroa kalendaaritietoutta, 250 kansatieteellistä tietoa, ym. — yhteensä 6753 kansanperinnemuistiinpanoa.

Kesällä 1937 Lauri Laiho esimiehensä Martti Haavion aloitteesta tallensi Eesti Riigi Ringhäälingin studiossa länsi-inkiriläistä runonlaulua 19:lle kaksipuoliselle levyille, SKS:n äänitearkiston vanhimmille. 1938 hän Eino Mäkisen kanssa äänitti 63 levyä Kymminlinnan pakolaisten ja salmilaisen Nastja Rant-

sin perinnettä. Säännölliseen vauhtiin äänitustyö pääsi vasta 1947. Suurin osa Jouko Hautalan ja Lauri Simonsuuren yhteisistä äänitteistä on vielä siirtämättä arkistonauhoihin, mutta kaikkiaan lie-nee Simonsuuri tallentanut perinteentaitajilta kolmisensataa tuntia äänitteitä.

Ruijasta Etelä-Aunukseen ja miltei kaikkiin Suomen maakuntiin ulottuneista keruumatkoistaan Lauri Simonsuuri ei monen edeltäjänsä tavoin ehtinyt julkaista muistelmakirjaa, mutta mm. Virittäjässä 1936: 458, 1939: 319, 1940: 218 ja 1949: 215, Suomalaisessa Suomessa 1942, Kotiseudussa 1952, Uudessa Suomessa 1950/206 ja 1955/249, Helsingin Sanomissa 1951/275 sekä Maa-seudun Tulevaisuudessa 1952/37 ja 1953/43 mestarikerääjä on eloisesti ja innostuneesti kuvannut kokemuksiaan ja työ-tekniikkaansa.

Kansanrunousarkiston virkamieheksi Lauri Laiho tuli heti maisteriksi valmistuttuaan, vuoden 1936 alusta. Kalevalan riemuvuoden kilpakeruu oli juuri tuonut ennen näkemättömän tarinasaaliin, ja tarinoista Laiho-Simonsuuri löysi oimman työkenttensä. Tuhatsivuinen antologiapari »Myyttillisiä tarinoita» (1947) ja »Kotiseudun tarinoita» (1951) suo yhä parhaimman yleiskuvan suomalaisesta tarinaperinteestä, ja opiskelijapolvi toisensa jälkeen on saanut ensi tietonsa tarinoista Lauri Simonsuuren tieteellisen lastukokoelman »Kansa tarinoi» (1950) sivuilta.

Järjestäessään Kansanrunousarkiston 150 000-toisintoisen tarinakortiston Lauri Simonsuuresta kehittyi alan erinomainen tuntija ja kansainvälisesti arvostettu systemaattikko. Keruuopas »Tarinahaavi» (1960) on eräänlainen koko tarina-, syntykertomus-, legenda- ja kaskuperinteemme sisällysluettelo. FFC-sarjassa 1961 julkaistu »Typen- und Motivverzeichnis der finnischen mythischen Sagen», suomalaisten uskomustarinain tyyppiluettelo, olisi saattanut Antti Aarneen satutyyppiluettelon tavoin luontua kansainvälisen tyyppiluet-

telon pohjaksi. Tarinantutkijain kongresseissa Lauri Simonsuuri kävi sitkeää, tappioon päättynyttä taistelua suomalaisen tarinatyyppijärjestelmän puolesta. Tehtiin ehkä tyyppillinen tiedepolitiikan laskuvirhe, kun ei ratkaisevina vuosina yritetty muodostaa Simonsuuren avuksi parhaiden tarinaeksperttien työryhmää. Voittaja, ruotsalainen C.-H. Tillhagen tosin rakentaa osaksi Simonsuuren luomalle pohjalle.

Ainesjulkaisujen »Suomen kansan kaskuja» (1938) ja »Etelä-Karjalan sananparsia» (1941) lisäksi Laiho-Simonsuuri ehti julkaista Studia Fennica IV:ssä pilasatututkielman »Komm nicht, Frost, in die Stube» (1940); Walter Andersonin mestaruuteen kehittämällä tutkimusalalla se on yhä painavin suomalainen työsuoritus. 1930- ja 1940-luvun vaihde oli Laiho-Simonsuuren tieteellisesti tuoteliainta aikaa; tämän kauden vahvoja pikku töitä ovat »Raamattu, katekismus ja virsikirja tarinatraditiomme tukena» (Virittäjä 1939), »Yliluonnollisten olentojen peittosanstoa ja salakieltä» (Kotiseutu 1940) ja »Räpylä-Niiranen» (Kalevalaseuran vuosikirja 1940—1941). Myöhemmistä kirjoitelmista on syytä mainita »Notes on the Collection, Classification and Life of Finnish Mythological Folk Legends» (Studia Fennica V, 1947), »Vanhaa uskomus- ja tarinaperinnettä tekniikan miljöössä» (Kotiseutu 1958), »Kuuma huone. AaTh 956» (Virittäjä 1959) ja »Maailman kuuluisin sormus» (Verba docent, 1959). Jättiläistarinoihin kohdistuneen väitöskirjatyön sotavuosi-ina pysähdyttyä Simonsuuri suuntautui yhä enemmän tieteessä populaarikynäilyyn. »Kirjoittamattoman kirjallisuuden» yleisesityksessä (1963) hänen osuutensa jäi suunniteltua vähäisemmäksi ja vaati muiden viimeistelyä. Väsyminen oli jo pitkällä; traagista oli, ettei tieteellinen ympäristö aina tajunnut, miten pitkällä se oli.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura menetti Lauri Simonsuuressa yhden viimeisiä suuria idealistejaan. Kansa ja sen

runous oli Simonsuurelle pyhä. Hän oli karjalainen, ja ylpeä karjalaisuudestaan. Kukaan ei osannut Lauri Simonsuuren tavoin tervehtiä, haastattaa ja hyvästellä arkistoon saapuvaa itkijänaista tai tarinalaista sydämellisyyttä, uuden ajan kaupallis-kyyniseltä laskelmallisuudelta säilynyttä kutsumustyön iloa. Juhlapuhujana, yhdistysmiehenä, iltojen istujana, ystäviensä aikaansaannosten kaunopuheisena julkiylistäjänä, sanomalehti- ja radio-goodwillin herättäjänä, koti- ja ulkomaisten vieraiden ja retkikuntien en-

si näkemältä valloittajana Lauri Simonsuuri oli viipurilainen suhdetoiminnan virtuoosi, yhdistävän hymyn, yhteisen aaltopituuden virittäjä vailla vertaa. Ensimmäinen työ, mihin hän 1962 arkistonhoitajaksi nimitettynä tarttui, oli Kansanrunousarkiston kenttätyöntekijöille lähetetyn »Kansantieto»-lehden henkiin herättäminen. Vertauskuvallista oli, että 9. 5. 1964 Lauri Simonsuuren pöydälle jäi tulevan kesän keruuretkisuunnitelma ja »Kansantiedon» uusimman numeron käsikirjoitus.

MATTI KUUSI